

STEP BY STEP – ÎNVĂȚĂMÂNTUL TRADIȚIONAL, DOUĂ SISTEME COMPLET DIFERITE?

prof. Haricleea DIUGAN
Liceul Teoretic "Mihai Eminescu", Cluj - Napoca
prof. Daniela VAȘVARI
Liceul Teoretic "Eugen Pora", Cluj - Napoca

Unii consideră că între sistemul tradițional de învățământ și alternativa *Step by Step* există bariere greu de depășit. În realitate însă lucrurile nu stau chiar așa. Desigur, fiind două sisteme, între ele există diferențe, dar în egală măsură există și puncte comune: au aceleași finalități, au principii comune după care se ghidează și, uneori, căi asemănătoare de atingere a obiectivelor.

Vom ilustra în cele ce urmează câteva dintre aceste puncte comune referindu-ne la: curriculum, transdisciplinaritate, evaluare și munca independentă.

Scurt istoric- Alternativa educațională *Step by Step*

Step by Step este un program educațional american implementat în anul 1994, de către Fundația Soros pentru o Societate Deschisă, în 15 țări din Europa Centrală și de Est, printre care și România.

În țara noastră programul *Step by Step* a fost recunoscut de la început ca alternativă educațională de către MECT. În prezent această alternativă dezvoltă împreună cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului un program de instrucție și educație pentru învățământul preșcolar, primar și gimnazial în peste 40 de județe. La nivel preșcolar există în prezent 801 grupe în 320 grădinițe, iar la nivel primar funcționează 606 clase, în 216 școli. În Județul Cluj există școli care găzduiesc alternativa în Cluj-Napoca, Gherla și Dej.

Step by Step este un program educațional de stat, în care predarea se face respectând curriculum-ul național pentru învățământul primar. Programul zilnic este de 8 ore și se desfășoară sub îndrumarea a două învățătoare la fiecare clasă. Învățarea are loc într-un mediu educațional plăcut, în săli de clasă cu mobilier modular și cu o dotare materială deosebită. Procesul instructiv-educativ se bazează pe aplicarea metodelor moderne și pe formarea la copii a deprinderilor de muncă independentă. Acestea se dezvoltă cu precădere în cadrul *centrelor de activitate*, specifice acestei alternative educaționale.

1. Curriculum

Curriculumul desemnează ansamblul experiențelor de învățare pe care școala îl oferă tinerilor, cu scopul de a-i asista în descoperirea și valorificarea maximă a propriilor disponibilități și interese. Prin reforma educațională s-a dorit adoptarea unui curriculum flexibil și deschis, în măsură să ofere tinerilor șanse reale pentru identificarea și valorificarea deplină a propriilor aptitudini.

În termeni operaționali, de la un absolvent se așteaptă:

- ✓ să comunice eficient în situații reale;
- ✓ să rezolve probleme, să ia decizii și să-și exprime opiniile, folosind gândirea critică și creativă;
- ✓ să fie pregătit pentru a deveni un adult responsabil;
- ✓ să înțeleagă fenomenele esențiale ale naturii înconjurătoare și ale mediului social imediat;
- ✓ să folosească în mod eficient tehnologiile relevante pentru viața de toate zilele;
- ✓ să înțeleagă sensul apartenenței la diverse tipuri de comunități (locale, naționale, europene);
- ✓ să demonstreze flexibilitate și capacitate de adaptare și integrare în medii diverse;
- ✓ să aplice și să-și valorifice propriile experiențe de învățare, în scopul dezvoltării unui ansamblu de atitudini și al identificării viitoarelor orientări profesionale.

Reforma curriculară își propune să urmărească compatibilitatea sistemului de învățământ românesc cu alte sisteme de învățământ performante din lume, dar în același timp și cu dezideratele comunității civile, urmărind să implice toți agenții educaționali (elevi, părinți, profesori).

Cu mult înaintea reformei din învățământul românesc, programul educațional Step by Step anticipa schimbările ce urmau să se producă în viziunea asupra sistemului de învățământ.

Autorii programului Step by Step definesc ca responsabilitate de primă importanță necesitatea creării unui nou model educațional care să- l facă pe fiecare elev conștient de interdependența tuturor lucrurilor din viață. Modelul acestui program include:

- participarea familiei;
- didactici adecvate ce țin cont de personalitatea copilului;
- poziția centrală a copilului în abordarea demersului educațional bazat pe individualizare;
- centre de activitate în sălile de clasă.

Principiile pe care se clădește alternativa sunt: comunicarea, grija (preocuparea), comunitatea și relațiile (conexiunile).

Comunicarea – este conceptul cheie în dezvoltarea deprinderilor legate de citire (incluzând citirea propriu-zisă, scrierea, comunicarea, ascultarea, ortografia), științe, arte plastice și matematică.

Preocuparea - este tema care asigură impulsul necesar studiului cunoștințelor despre natură (incluzând științele biologice), fizică și geografie, precum și educarea caracterului.

Comunitatea - ajută copiii, dascălii și familia să conceptualizeze interconexiunile dintre istorie, geografie și educația civică.

Relațiile - ajută copiii să-și formeze noi concepte, pornind de la cele cunoscute și să-și dezvolte o privire cuprinzătoare asupra lumii.

Se poate observa așadar, că principiile alternativei se regăsesc în dezideratele noului curriculum. Atât programul Step by Step, cât și învățământul tradițional urmăresc realizarea acelorași obiective. Mai mult, această alternativă educațională funcționează respectând prevederile curriculumului național, la fel ca învățământul tradițional.

2. Transdisciplinaritate

Noul curriculum prevede o proiectare personalizată și armonioasă a conținuturilor programei de învățare. Unitatea de învățare este acum o structură deschisă și flexibilă, unitară din punct de vedere tematic, unitate care se desfășoară sistematic și continuu pe o perioadă de timp și se finalizează prin evaluare.

Unitățile tematice sunt modalități specifice de organizare a conținuturilor de învățare în cadrul alternativei. O temă unică le permite elevilor să vadă legăturile dintre diversele materii și dă posibilitatea învățătorului să organizeze programa în jurul unor subiecte, probleme sau chestiuni esențiale pe care elevii le găsesc stimulative. Copiii le place să învețe și o fac în mod constant atâta vreme cât conținutul a ceea ce învață răspunde nevoilor, scopurilor și intereselor lor. Unul dintre cei mai importanți factori ai dezvoltării umane este că toate sectoarele educației – fizic, social, emoțional și cognitiv- trebuie să se armonizeze. Scopul principal al programului *Step by Step* este să abordeze toate aspectele dezvoltării ca pe un întreg și nu ca pe fragmente disparate. Accentul trebuie pus mai degrabă pe un program individualizat, concentrat asupra copilului, decât pe unul care se axează doar pe cadrul didactic și predarea materiilor.

Așadar, procesul de predare - învățare trebuie să includă elaborarea de proiecte, învățarea prin descoperire, muncă în echipă, discuții de grup, excursii pe teren, invitații în clasă. Dacă înainte de reforma învățământului, aceste principii de predare- învățare se aplicau cu precădere în cadrul alternativei *Step by Step*, noul curriculum prevede adoptarea acestora în egală măsură în clasele tradiționale.

Predarea tematică implică armonizarea diverselor aspecte ale predării prin explorarea unei idei interesante care poate fi abordată din perspectiva mai multor discipline, la centrele de activitate. **Predarea tematică** din alternativă este de fapt **transdisciplinaritatea** din tradițional, termen atât de des folosit în ultima vreme în discursurile despre predarea modernă.

Programa este predată și planificată pe teme alese de învățători, ghidându-se după manuale și curriculum-ul național.

Abordarea tematică:

- ✓ asigură o planificare pe termen lung;
- ✓ ajută la identificarea intereselor comune ale elevilor;
- ✓ ajută la conștientizarea apartenenței la o comunitate;
- ✓ corelează toate materiile;
- ✓ dă relevanță programei.

3. Evaluare

Noutatea curriculumului se regăsește în unele dintre modalitățile de evaluare întâlnite în ambele sisteme de învățământ: tradițional și alternativ.

Portofoliul elevului este un instrument de evaluare foarte complex, care ilustrează evoluția în timp a acestuia. Fișele de lucru la diferite discipline, testele de evaluare, proiectele, desenele sau alte produse ale activității, fac dovada progresului înregistrat de copil.

Elevul trebuie apreciat pentru ceea ce știe. În orice clasă, fie ea tradițională sau *Step by Step*, copilul este valorizat pentru calitățile sale, cunoștințele dobândite, aptitudinile, priceperile și deprinderile de care dă dovadă. Se încurajează relațiile de cooperare între copii, acceptare, respect, apreciere. Concurența nu este considerată ca fiind constructivă pentru vârsta școlară mică. Drept urmare, la sfârșitul anului școlar, ca o încununare a eforturilor depuse și a realizărilor, fiecare copil este răsplătit. Ideea ierarhizării elevilor și a acordării de premii a fost înlocuită cu **acordarea de distincții** pe arii curriculare. Astfel, fiecare copil este apreciat și încurajat, având convingerea că este „ bun la ceva ”.

4. Munca independentă

Ultimul aspect comun pe care îl vom aminti este acela legat de munca independentă. Cu toții știm în ce momente ale unei ore din sistemul clasic dascălul hotărăște să valorifice acele minute de muncă independentă. Într-o zi de școală la *Step by Step*, la întâlnirea de dimineață, după ce învățătorul descoperă împreună cu copiii conținutul noii lecții explicând/predând totodată, copiii au posibilitatea să aleagă centrul la care vor lucra. Vor lucra cu precădere independent, dascălul fiind acela care îi ghidează, îi supraveghează îndrumându-i acolo unde au nevoie. Pe măsură ce termină de rezolvat sarcinile la unul din centre, elevii vor trece pe rând și la celelalte și vor rezolva exercițiile în mod independent, fiind observați și corecți permanent de către cei doi învățători de la clasă (uneori pot lucra foarte bine în echipă sau în perechi ajutându-se unul pe altul). Pe termen lung se formează astfel deprinderea de muncă individuală, unul din scopurile alternativei fiind acela de a-i pregăti pentru viață, adică de a-i învăța să învețe. Astfel, zi de zi, copilul își asumă alegerile, lucrează independent, învățând să fie responsabil, pregătindu-se de fapt pentru viitor.

Aspectele amintite mai sus reprezintă câteva dintre reperele comune ale celor două sisteme de învățământ. Noutatea curriculumului se regăsește în practicile specifice alternativei educaționale *Step by Step*, demonstrând astfel că, alături de sistemul tradițional, este în slujba unui învățământ de calitate.

Bibliografie

- Burke Walsh, K. ,1998, *Crearea claselor orientate după necesitățile copiilor de 8,9,10 ani*. Children Resources International, în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă, Step by Step- un program pentru copii și familii.
www.edu.ro (Curriculum național și reforma în învățământul românesc).